

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister voor Klimaat en Energie voorgelegd over de geannoteerde agenda van de formele Energieraad op 4 maart 2024 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1056), het verslag van de Energieraad van 19 december 2023 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1057), het verslag van het schriftelijk overleg over de geannoteerde agenda van de Energieraad op 19 december 2023 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1049), het fiche: Mededeling EU Actieplan elektriciteitsnetwerken (Kamerstuk 22 112, nr. 3872), het fiche: Europees Windpakket (Kamerstuk 22 112, nr. 3842) en het fiche: Aanbeveling Energiearmoede (Kamerstuk 22 112, nr. 3844).

De fungerend-voorzitter van de commissie,
Stoffer

De adjunct-griffier van de commissie,
De Keijzer

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

II Antwoord / Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Energieraad van 4 maart en de fiches over de aanbeveling energiearmoede, de mededeling EU Actieplan elektriciteitsnetwerken en het Europees windpakket. Deze leden hebben hier enkele vragen over.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat er sprake is van een substantiële verbetering van de leveringszekerheid in het gasjaar 2024–2025 ten opzichte van het huidige gasjaar. Deze leden vragen daarom of het nodig is om als Nederland nog te investeren in nieuwe LNG-terminals. Hoe ziet de Minister dit? Hoe verhoudt de verbeterde leveringszekerheid zich volgens hem tot de huidige Nederlandse plannen als het gaat om het importeren van LNG? Is hij het met deze leden eens dat deze plannen moeten worden herzien nu de leveringszekerheid is verbeterd?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn van mening dat energiecoöperaties een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de flexibiliteit van het energiesysteem. Gemeenschappen kunnen samenwerken aan lokale opslag van energie en maximaal inspelen op flexibel gebruik van energie. Ziet de Minister ook deze rol voor energiecoöperaties? Is de Minister bereid hier in EU-verband op te wijzen en aandacht voor te vragen?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen ten aanzien van het fiche over de aanbevelingen energiearmoede of er ook Europees aan meer bindende doelen wordt gewerkt. Ook zijn deze leden benieuwd of het kabinet gebruik gaat maken van de beschikbare Europese financiering om energiearmoede verder aan te pakken en welke voorwaarden daaraan zijn verbonden.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen of het windpakket voldoende is om de Europese klimaat- en energiedoelen te halen. Hoe kijkt de Minister hier tegenaan? Vindt hij het windpakket voldoende ambitieus? Zijn de maatregelen niet te vrijblijvend voor lidstaten die achterblijven op het gebied van windenergie?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen in het fiche over het Europese windpakket dat de Minister aangeeft dat onder andere de hoge rente een uitdaging is voor de windenergiesector. In de nota naar aanleiding van het verslag van de Energiewet geeft de Minister aan dat het kabinet bereid is om in de Europese Unie (EU) aandacht te vragen voor de effecten van de hogere rente op hernieuwbare energieprojecten. Deze leden zouden graag zien dat de Minister dit op korte termijn in de Energieraad, in de onderhandelingen over het Europese windpakket en wellicht ook in de Ecofin aan de orde stelt. Kan de Minister aangeven hoe en wanneer hij hier aandacht voor gaat vragen?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zijn van mening dat standaarden kunnen helpen bij voorspelbaarheid voor de industrie en vinden het goed dat het kabinet dit onderschrijft. Deze leden lezen echter dat het kabinet

eerst een uitgebreid onderzoek wil, terwijl deze leden liever zien dat er direct een voorstel vanuit de Commissie komt met impact assessment (waarin onderzoek wordt gedaan), zodat er toch snelheid wordt gemaakt. Kan de Minister hiervoor pleiten?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie snappen wat betreft staatssteun dat de Minister liever naar vraagstimulatie kijkt dan naar nationale subsidies, maar dan kan het aanbod ook uit VS of China komen, dus dan is het probleem voor Europese bedrijven niet opgelost. Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat de Europese windsector hier blijft en groeit? Ziet de Minister iets in Europese investeringen in de sector (in plaats van nationale), bijvoorbeeld investeringen in innovatie en opschaling, zodat landen elkaar niet uit de markt prijzen, maar er wel aan een Europese toekomst wordt gewerkt? Hoe kijkt de Minister aan tegen een soort «made in Europe» standaard voor subsidies?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben aangaande het fiche over energienetten ook een aantal vragen. Wat voor een rol ziet de Minister voor bijvoorbeeld de European Investment Bank (EIB) om meer te doen met leningen of garanties? Kan meer Europese financiering helpen bij grensoverschrijdende verbindingen? Grensoverschrijdende verbindingen worden met regelmaat door landen zelf geblokkeerd, ook al zijn ze in Europees belang. Vindt de Minister niet dat hier meer doorzettingsmacht vanuit Europa nodig zou zijn? Bijvoorbeeld middels bemiddeling vanuit de Commissie?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vinden het jammer dat de Kamer de gevraagde kabinetsreactie op de brief van de Triodos Bank over non-proliferatieverdrag voor fossiele brandstoffen niet tijdig heeft ontvangen. Wat is de reactie van de Minister op deze brief?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Energieraad van 4 maart. De leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat zonder beschikbaarheid van het Groningerveld er een klein risico is op tekorten. Deze leden vragen welke verplichtingen Nederland nog heeft naar het buitenland nu de productie in Groningen definitief ten einde komt. Zij vragen wat dit betekent voor het komende jaar. Daarbij vragen zij om een stand van zaken omtrent het afsluiten van lange termijn inkoopcontracten voor aardgas.

De leden van de VVD-fractie lezen verder dat de vraag naar gas afneemt in verband met energiebesparing. Deze leden vragen hoe energiebesparing in de verschillende sectoren kan worden verklaard. Deze leden constateren dat de prijs van energie in 2022 erg hoog was, waarschijnlijk heeft dit een grote rol gespeeld. Zij vragen wat de huidige stand is. Deze leden vragen of de besparing gerealiseerd wordt vanuit verduurzaming of door energiearmoede/hoge prijzen. Zij vragen hoe andere lidstaten het doen op het gebied van energiebesparing en vragen of daar de doelen worden gehaald.

De leden van de VVD-fractie delen het belang van flexibiliteit in de energiemarkt, gezien de geïntegreerde elektriciteitsmarkt. Deze leden vragen wat de inzet is van andere landen hierop en welke maatregelen zij hebben ingevoerd. Verder vragen zij hoe de huidige ontwikkeling van flexibiliteit eruitziet in Nederland en verzoeken om hierbij specifiek in te gaan op capaciteitsmechanismes. Zij vragen hoe Nederland deze

ontwikkeling van flexibiliteit zou willen stimuleren in EU-verband. Zij vragen welke opties er voorliggen.

De leden van de VVD-fractie constateren verder dat de Eurocommissaris voor Energie dreigt om Frankrijk een boete te geven als Frankrijk niet een groter aandeel wind en zon ontwikkelt (44 procent). Dit terwijl het land al grotendeels CO₂-vrij is door kerncentrales. Deze leden vragen of de Minister deze bizarre lijn van de eurocommissaris steunt. Deze leden onderstrepen dat Nederland voorstander is van ambitieuze doelstellingen voor het beperken van CO₂, maar deze leden achten wel het belang dat lidstaten zelf mogen bepalen hoe zij invulling geven aan klimaatdoelen. Deelt de Minister de mening dat de Europese klimaatwetgeving meer ruimte moet bieden aan lidstaten om zelf te kiezen welke CO₂-vrije opties ze inzetten in een volledig duurzame energievoorziening?

De leden van de VVD-fractie constateren daarnaast dat de vrijwillige 15 procent gasbesparing mogelijk verplicht kan worden gesteld. Deze leden vragen de Minister dit te bevestigen en wat het standpunt hierop is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met instemming kennisgenomen van onderhavige stukken. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie merken ten aanzien van het fiche over het windpakket op dat het geschetste beeld over de windindustrie in Europa zorgelijk is. Deze leden zien de windindustrie als een cruciale industrie voor een gezonde economie. Houdt de zorgelijke situatie van de windindustrie op enige wijze verband met het bestaan van fossiele subsidies? Welke andere cruciale groene sectoren vertonen eenzelfde soort zorgelijke ontwikkeling?

Deze leden merken op dat er vele beleidslijnen, nationaal en Europees, lopen die verband houden met de (markt)uitdagingen voor de windsector en andere sectoren die noodzakelijk zijn voor de gezonde economie van de toekomst (o.a. sectoragenda maritieme maakindustrie, Net Zero Industry Act Green Deal Industrial Plan, Critical Raw Materials Act). Zij vragen de Minister om een korte reflectie op dit complexe beleidsweb. Vindt de Minister de huidige beleidssituatie in Europa en in Nederland werkbaar en goed ingericht en toegerust voor het aangaan van deze (markt)uitdagingen? Van welke instrumenten verwacht de Minister het meest in het aanpakken van de problemen? Tevens lezen deze leden dat de EU de risicovolle strategische afhankelijkheden wil verminderen. Om welke afhankelijkheden gaat het dan exact? Deze leden vragen de Minister of een Europees gestandaardiseerde tifoogte van windturbines, zoals ook verzocht door Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA), onderdeel is van het windpakket en zo nee, of de Minister bereid is hiervoor te pleiten in Europees verband. Zij vragen ook of meer innovatie voor betere natuurbescherming bij wind op zee onderdeel is van het windpakket en zo nee, of de Minister bereid is hiervoor te pleiten in Europees verband.

De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat de Europese Commissie zich ook heeft gebogen over energiearmoede. Zij onderschrijven de positie van het kabinet. Deze leden hebben hierover twee vragen. De Europese Commissie stelt dat voorfinanciering van verduurzamingsmaatregelen voor kwetsbare huishoudens vaak onmogelijk is. Deze leden herkennen dit beeld en vragen in hoeverre de lening van het Warmtefonds wordt gebruikt door kwetsbare huishoudens. Wordt het Warmtefonds conform verwachting benut en zo nee, is het kabinet voornemens om aanvullende maatregelen te treffen zodat iedereen op de

hoogte is van deze mogelijkheid? Welke mogelijkheden ziet de Minister om de toegankelijkheid van het Warmtefonds en andere maatregelen ter bestrijding van energiearmoede verder te verbeteren? Ten tweede vragen de leden van de D66-fractie zich af waarom collectief inkopen van materialen en arbeid voor de verduurzaming van woningen niet wordt toegepast. Gemeenten vinden nu per stuk het wiel opnieuw uit en moeten apart op zoek naar leveranciers. Ziet de Minister hierin een rol voor het Rijk of zelfs voor de EU?

Tot slot merken de leden van de D66-fractie op dat nog steeds 15 procent van de Europese gasimport bestaat uit Russisch gas, waarmee de oorlogskas van Poetin helaas gespekt wordt¹. Nederland importeert jaarlijks nog 1 miljard m³ Russisch gas in de vorm van LNG². Wat kan het kabinet doen om de import van Russisch gas zo snel als mogelijk geheel uit te bannen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en geagendeerde fiches.

De leden van de BBB-fractie lezen in het fiche inzake aanbeveling energiearmoede dat de beoordeling en inzet ten aanzien van dit voorstel zich onder andere richt op het multidimensionale aspect van energiearmoede, waarbij het kabinet het van belang acht dat er voor lidstaten ruimte blijft om in te spelen op de verschillende nationale situaties en behoeftes. Deze leden vragen of dit standpunt breder wordt gedeeld door de andere EU-landen.

De leden van de BBB-fractie lezen ook dat er middelen beschikbaar zijn voor gemeenten om de aanpak van energiearmoede te ondersteunen. Deze leden zijn benieuwd naar de verdeelsleutel achter deze middelen. Iedere gemeente heeft te maken met de moeilijkheden van de energietransitie en om de mensen daarin te helpen, maar niet iedere gemeente staat financieel even sterk.

II Antwoord / Reactie van de Minister

¹ European Council, 19 februari 2024, «Infographic – Where does the EU's gas come from?», (Where does the EU's gas come from? – Consilium (europa.eu))

² NOS, 23 februari 2024, «Nederland zit vast aan import van Russisch lng door lang contract», («Nederland zit vast aan import van Russisch lng door lang contract» (nos.nl))